

Bewaar het Pand

JAARGANG 58 • DONDERDAG 5 OKTOBER 2023

17

Van opa mag alles

UITGAVE TOT BEVORDERING VAN DE HANDHAVING VAN DE OUDE GEREFORMEERDE BEGINSELEN

Van opa mag alles

En gij, Belsazar! (...) hebt u verheven tegen den Heere des hemels.

Daniël 5:22-23

‘Van opa mag alles!’ Dat hoor je kleinkinderen nog weleens zeggen. En het is wel waar, denk ik. Als opa ben ik heel wat toegewijder en milder voor mijn kleinkinderen, dan dat ik vroeger voor mijn eigen kinderen was. Trouwens, zie je dat niet in het algemeen bij oudere mensen? Ze worden milder, ze zijn minder vurig dan vroeger. Vaak is het vrij onschuldig. Wat wel een probleem is, dat is dat veel mensen ook zo over God denken en over de dienst van God. Vroeger was God strenger, vroeger ging het in de kerk veel over de zonde, maar dat is nu anders geworden, zo denken ze.

Bij Daniël zie je die verandering niet. Als het gaat om zijn Godsbeeld en zijn verkondiging van Gods Woord is hij nog net als vroeger. We weten uit de eerste hoofdstukken van Daniël dat hij het aandurfde om koning Nebukadnezar tot bekering te roepen. Hij wees zijn zonden aan en was niet bevreesd om deze machtige tiran te weerstaan. Je zou kunnen zeggen: toen was Daniël nog jong. Toen was hij vurig. Onbezonnen misschien ook. En dat zie je wel meer bij jonge mensen. Ze overzien de impact van hun woorden niet. Ze denken dat ze de wereld kunnen veranderen, ze hebben hun idealen. Maar als mensen ouder worden, dan hebben ze al zoveel meegemaakt. En datgene wat ze vroeger als waarheid of ideaal zagen, zijn ze gaan nuanceren.

Die verandering zie je soms ook ten aanzien van geestelijke dingen. Er zijn ouderen die vroeger reformatisch dachten over zonde en genade, over wedergeboorte, bekering en geloof. Ze hanteerden in hun gezin heldere regels over de zondag, kerkgang, muziek, televisie, kleding en dat soort dingen.

Maar toen de kinderen groter werden, is alles gaan veranderen. Die kregen bijvoorbeeld vrienden uit evangelische kringen, ze gingen naar EO-jongeren-dagen, kregen daar verkering. Uiteindelijk verlieten ze de kerk waarin ze gedoopt zijn, ze gingen anders denken over het geloof. En ook hun uiterlijke levenspraktijk werd in veel opzichten anders dan hoe ze zijn opgevoed. En wat gebeurt er dan nogal eens? Ouders en grootouders laten zich beïnvloeden door hun kinderen en kleinkinderen. En sommigen zijn zelfs aan-

wezig bij hun overdoop. ‘Want ze zijn zo serieus’. En de dingen die vroeger onopgeefbaar voor hen waren, zijn ze anders gaan zien.

Hoe anders is het bij Daniël. In zijn ouderdom is hij nog altijd even scherp. Al is hij over de tachtig jaar, hij kan niet anders dan eerlijk de zonde bij Belsazar aanwijzen. Dat ligt dus niet aan leeftijd of aan vurigheid. We hebben slechts Gods Woord door te geven, eerlijk en oprecht.

Dan kan geen mens, geen prediker zelf een selectie maken van wat hij zegt en wat hij niet zegt. Als het God heeft behaagd om deze dingen te openbaren, dan is er geen keus. Dan moeten we het een dominee niet verwijten als hij de zonde moet blootleggen. Je gaat het een chirurg toch ook niet verwijten dat hij een mes gebruikt? Hij doet dat toch met het oog op genezing? Je verwijt het een boer toch ook niet als hij met zijn ploeg het land open maakt? Dat doet hij toch met het oog op de oogst? En zo moeten we het een dominee niet verwijten als de zonde eerlijk wordt aangewezen.

De Heere is niet anders gaan denken over de ernst van de zonde. Er is geen verandering gekomen in de manier waarop God de wedergeboorte werkt. De bekering bestaat nog steeds in de afsterving van de oude mens en de opstanding van de nieuwe mens. Het geloof is nog steeds een gave van God. En zou de Heere echt anders over homoseksualiteit zijn gaan denken als in de dagen van Mozes en Paulus? Is Hij veranderd in Zijn gedachten over de wereld en haar begeerlijkheid? Mag een christen de wereld nu wel liefhebben? Dat is allemaal niet veranderd, wat er vandaag de dag ook gezegd mag worden. Voor mensen van de 21^e eeuw gelden dezelfde grenzen als voor de mensen in de 1^e eeuw. En vandaag worden mensen nog steeds op dezelfde wijze bekeerd als toen.

DS. M.A. KEMPENEERS

VOOR DE JEUGD

God is niet te groot voor brood

En de engel des HEEREN kwam ten anderen male weder, en roerde hem aan en zeide:
Sta op, eet, want de weg zou voor u te veel zijn. 1 Koningen 19:7

Er is wel beweerd dat de Heere Jezus Zijn bloed niet voor het dagelijkse brood gegeven heeft en dat je daarom het tafelgebed niet mag eindigen met: 'om Jezus' wil'. Want Jezus' bloed is alleen voor de zaligheid van de uitverkorenen bedoeld en zeker niet voor aardse zaken zoals brood. Maar die gedachte is onbijbels. Want als de Heere na de zondeval de moederbelofte niet had gegeven, dan was de mensheid daar al ten onder gegaan. Dus ook ons dagelijkse leven heeft alles met het bloed van Christus te maken. Overgeestelijke mensen zoals de wederdopers dachten dat de Heere Zich niet bemoeit met aardse dingen. Maar we hebben niet alleen een God voor de eeuwigheid, maar ook voor de tijd. God is niet te groot om voor dagelijks brood te zorgen. Dat zien we ook bij Elia.

Uitgeput van de lange reis legt Elia zich neer. En dan slaapt hij. In de hoop dat hij nooit meer wakker zou worden. Maar een engel maakt hem wakker. Een boodschapper uit de hemel die hem roept en hem te duidelijk maakt dat hij moet opstaan en moet eten. Want Elia moet weer op weg. De Heere heeft nog werk voor hem.

Deze geschiedenis laat zien dat de Heere ook zorgt voor lichamelijke noden. De slaap bijvoorbeeld is ook een gave van de Heere. Slaap is een heel natuurlijk iets, en toch is het geen ding van de natuur. Net zomin als eten en drinken komt de slaap vanzelf. Dat kun jij je misschien niet voorstellen. Als je jong bent dan hoef je je kussen nog maar te ruiken en dan slaap je al. Dan heb je er geen erg in dat de slaap een gave is. Maar vraag het eens aan mensen die moeite hebben met slapen. Trouwens dat kan ook al als je jong bent. Vanwege de zorgen, de moeiten, ziekte, depressiviteit. Zoals Elia.

En nu toont de Heere in deze geschiedenis op een heel eenvoudige manier dat Hij weet wat maaksel wij zijn. Hoe zwak van moed, hoe klein van krachten. Hij geeft Elia de rust van de slaap. Dat is het eerste middel waarmee de Heere liefdevol Zijn knecht versterkt.

En het tweede middel waarmee de Heere dat doet, is eten en drinken. En dat in de weg van het wonder. Zoals al meer

gebeurd is in het leven van Elia. Bij de beek Krith werd hij door de raven van brood en vlees voorzien. En bij de weduwe van Zarfath verminderde het meel in de kruik niet en de olie in de fles raakte niet op. Door al die wonderen is hij in leven gebleven. En nu weer. Middenin de woestijn, met alleen maar rotsen en zand en een paar struikjes. Dan is daar een koek en een fles met water. Wonderlijk gereed gemaakt, niet door een mensenhand, maar door een engel van de Heere. En die zegt: *Sta op, eet, want de weg zou voor u teveel zijn.*

Ook die noden gaan de Heere dus ter harte. Heeft de Heere Jezus dat niet bewezen toen Hij die 5000 mannen spijzigde? Er staat in Mattheus 15 dat Jezus innerlijk met ontferming bewogen was. Vanwege die lichamelijke nood. En dat bewijst de Heere bij Elia ook.

En dat leert ons dat we ook voor die dingen bij de Heere moeten zijn. En dat wij tot de Heere onze toevlucht mogen nemen ook voor die zaken waar ons lichaam mee gemoeid is. Of dat nu slaap is, of dat nu voedsel is, of kleding. Maar met al die dingen moet een mens leren om het van de Heere te verwachten.

Dat bedoelde de Heere Jezus toch ook, toen Hij in het Onze Vader dit gebed opnam: *geef ons heden ons dagelijks brood.* De Heere wil dat wij leren om in afhankelijkheid van Hem te leven. Niet om dit het allerbelangrijkste te laten zijn, want dat is niet zo. Dat is het geestelijke, dat is het Koninkrijk Gods.

Maar zolang als wij nog in dit lichaam zijn en op deze aarde zijn, zijn de lichamelijke dingen ook belangrijk. En dan gaat het om de vraag, waar we het dan van verwachten. Hoe gaan we daarmee om?

Leerden we dat al, dat we ook in deze dingen echt afhankelijk zijn?

DS. M.A. KEMPENEERS
WWW.BEWAARHETPAND.NL

Een ongekende epidemie (1)

Nooit eerder maakte Amerika zo'n massale en snelle kerkelijke uittocht mee als de laatste dertig jaar, constateren onderzoekers in een afgelopen zomer verschenen studie "The Great Dechurching": de grote kerkverlating.

Uit het onderzoek waar het Reformatorisch Dagblad enkele weken later op wees, blijkt dat de VS op dit moment de grootste en snelste religieuze verschuiving in de eigen geschiedenis doormaken. Het is de onthutsende keerzijde van de grote opwekkingen (The Great Awakening) die Amerika heeft gekend. Tientallen miljoenen Amerikanen die vroeger een kerk bezochten, hebben deze inmiddels de rug toegekeerd.

Het gaat om zo'n 40 miljoen volwassenen. Voor het eerst in de tachtig jaar dat een Amerikaans onderzoeksbureau het kerkklidmaatschap en kerkbezoek bijhoudt, gaan er in de VS nu meer volwassenen niet dan wel naar de kerk. Binnenkort zal het aantal kerkverlaters groter zijn dan het aantal buitenkerkelijken.

De onderzoekers benoemen een aantal factoren die hebben bijgedragen aan het proces van kerkverlating, zoals geopolitieke ontwikkelingen (relatie VS-Rusland), de vereenzelviging van rechts-politieke opvattingen met de christelijke levensovertuiging en de invloed van moderne media. Drie zaken die los van de specifieke Amerikaanse context ook ons als Europese kerken veel te zeggen mogen hebben.

Shalom

De religieuze kaalslag is als een epidemie, zo waarschuwen de onderzoekers. Deze epidemie zal het structurele denken en doen danig beïnvloeden. Het nettoresultaat is een verminderend gemeenschapsgevoel en minder mensen met een sociaal vangnet. Om het met een eigen woord van de onderzoekers te zeggen: het leidt tot een tekort aan *shalom*. Dat betekent minder welzijn, minder vrede: noch tijdelijk, noch geestelijk, noch eeuwig...

In het RD-interview met de onderzoekers blijkt dat deze van mening zijn dat te vaak oorzaken van kerkverlating worden gezocht in de verkeerde hoek: individualisering (het op zichzelf gericht zijn) gemakzucht, slordigheid in kerkgang en een volle agenda (drukke door het werk) zijn belangrijker oorzaken van kerkverlating dan ongeloofstheorieën of negatieve ervaringen met de kerk.

De meeste kerkverlaters groeien zeer geleidelijk weg, zo luidt hun analyse. In een klein aantal gevallen gaat het om een welbewuste keus. Meestal komt kerkverlating voor uit het uitslijten van de gewoon om 's zondags naar de kerk te gaan. Wie niet consequent is in zijn kerkgang legt de kiem voor het afscheid van de kerk. Het begint met het overslaan van één dienst, maar na verloop van tijd gaat

men helemaal niet meer. Wanneer ouders al af en toe een kerkdienst overslaan, is in elk geval niet te verwachten dat hun kinderen later trouwe kerkgangers zullen zijn, zo stellen de onderzoekers.

Virus

Kerkverlating is echter geen epidemie die zich beperkt tot de Amerikaanse grenzen. Het is een wereldwijde pandemie, waar we inmiddels al tientallen jaren in Europa midden in zitten. Om nog dichter bij eigen huis en kerk te blijven: is er inmiddels nog één (christelijke gereformeerde) familie die er in de eigen familie al niet mee te maken kreeg?

Het is daarbij al heel wat jaartjes geleden dat er op onze Generale Synode indringend is gewezen op de geestelijke kaalslag die onder ons gaande is. En wie op de website van het IKC-platform Goed in Vorm dat zich richt op de ondersteuning van ambtsdragers en leidinggevenden zoekt op het thema kerkverlating kan daar ook uitgebreide informatie over kerkverlating vinden. Je zou zeggen: aan bezinning en toerusting ontbreekt het niet. Maar ondertussen

verspreidt het virus van de kerkverlating zich al sneller en massaler. Zitten we midden in deze geestelijke pandemie.

Hartverscheurend

"Het zal je kind maar zijn...", zo luidt de nog altijd treffende titel van een boekje dat ds. G.J. van Aalst al meer dan tien jaar geleden schreef. De titel zegt alles. En hoe veel (groot) ouders voelen niet dezelfde pijn vanwege het hartverscheurende proces dat daar en elders over kerkverlating staat beschreven? Om iedere zondag innerlijk verwoest naar de kerk te gaan. Moe van de eindeloze discussies met je kind dat de kerk voor gezien wil houden. Misschien staat het nog met één been in de kerk, maar het hoofd en het hart zit al in de wereld. En misschien is ook deze fase al achter de rug en ben je je kind -maar ook je broer, je zus, je vriend(in)- kwijt. Wat geeft dat een voortdurend verdriet, schaamte, schuldgevoel, teleurstelling, pijn, boosheid, machteloosheid, hulpeloosheid, hopeloosheid en ontredde...

Is er een oplossing? Kunnen we nog wat doen? Waar is de uitkomst? Ja, dergelijke vragen komen als vanzelf boven. Laten we dan eerst maar beginnen met wat de gemeente in Handelingen 4 deed in een crisissituatie: "Als dezen dat hoorden, hieven zij ééndrachtelijk hun stem op tot God..."

Minder welzijn,
minder vrede:
noch tijdelijk,
noch geestelijk,
noch eeuwig...

DS. W.L. VAN DER STAAIJ

Ambrosius (19)

Het leven des geloofs

Omschrijving

Ambrosius schrijft: “Te leven door het geloof is door het geloof in Christus het hele Woord van God toe te stemmen, aan te hangen en te bezitten als ons eigendom in alle toestanden en situaties waarbij we kalm rusten op Zijn genadige en getrouwe belofte, en onszelf aan Zijn welbehagen overgeven in oprechte, algehele en gedurige gehoorzaamheid. Of: Te leven door het geloof is ons te voeden met de verschillende beloften van God, gedaan in Zijn Woord, deze beloften op onszelf toe te passen naar onze noden, en zo onszelf te ondersteunen, te vertroosten en te bemoedigen tegen alle verzoeken en tot elke goede plicht.”

Algemeen

Er dient een voorraad van beloften aangelegd te worden. Sla allerlei beloften in en zie dat u ze bij de hand hebt. Wat in de beloften wordt vermeld behoort tot de erfenis van Gods kinderen. Als Gods kind een belofte leest mag hij zeggen: Deze belofte is een deel van mijn erfenis. In tijden van geloofsvervolgung kan deze belofte gaan spreken: ‘Wentel uw weg op den HEERE, en vertrouw op hem, Hij zal het maken.’ Psalm 37:5. God zal alles doen wat Hij beloofd heeft en in de weg van Gods voorzienigheid zal het beloofde ontvangen worden. Als de vervulling van de belofte niet direct komt spreekt Psalm 123:2 ‘Gelijk de ogen der knechten zijn op de hand hunner heren, gelijk de ogen der dienstmaagd zijn op de hand harer vrouw, also zijn onze ogen op den HEERE onzen God, totdat hij ons genadig zij. Hier geldt dus niet: indien wij het willen of als het ons goeddunkt, maar: ‘Totdat hij ons genadig zij.’ Laat de Heere niet los totdat de beloofde vertroosting ontvangen worden. Het gaat niet alleen om de beloften, het gaat om Christus in de beloften. “De belofte is slechts de akker, en Christus is de Parel Die in de akker verborgen ligt en waarop voornamelijk gezien moet worden.” Vaak worden zieken op het gebed genezen, maar niet altijd. Zo is het met alle beloften aangaande tijdelijke en geestelijke zaken die niet absoluut noodzakelijk zijn tot zaligheid zoals een lang leven, rijkdom of eer. Als God een belofte niet vervult dient er onderwerping te zijn aan Zijn welbehagen.

Tijdelijke kwade dingen

Er zijn beloften die gaan over het voorkomen, het matigen en het dragen van kwade dingen. Kwade dingen zijn: ziekte, armoede, hongersnood, oorlog, gevangenschap, bezetheid en onderdrukking. Zo zijn er beloften om ziekten te voorkomen. In Exodus 15: 26 staat dat de krankheden die de Heere op Egypte legde niet op Israël gelegd zullen worden als het volk de Heere gehoorzaamt. Een belofte om ziekte

te matigen lezen we in Psalm 41:4 ‘De HEERE zal hen ondersteunen op het ziekbed; in zijn krankheid verandert Gij zijn ganse leger.’ Er zijn ook beloften om ziekten weg te nemen. Bijvoorbeeld Exodus 23:25 ‘En Ik zal de krankheden uit het midden van u weren.’ Het geloof in de beloften aangaande tijdelijke dingen dient geoefend te worden door meditatie en gebed.

Geloefsoefening

De Heere zendt verdrukkingen. We lezen in Amos 3:6 ‘Zal er een kwaad in de stad zijn, dat de HEERE niet doet?’ Alleen God kan uit verdrukkingen verlossen. Verwacht het dan van Hem alleen. De oorzaak van alle ellenden en droefheid is de zonde. Toen Manasse in de benauwdheid was bad hij het aangezicht zijns Gods ernstiglijk aan, en vernederde zich zeer voor het aangezicht van de God zijner vaderen. God zendt kruisen niet om het geloof te verzwakken of enige genade van de Geest te verteren, maar om te reinigen, te louteren, te beproeven en om lijdzaamheid en hoop te versterken. Het gaat om het overgeven aan Gods welbehagen in alle dingen. Abraham geloofde tegen hoop op hoop, hij vertrouwde op God Die machtig was te doen wat Hij beloofd had. Leg alles aan de Heere voor In het gebed, belijdt de zonden en smee om vervulling van de beloften. Wat er ook gebeurt, Gods kinderen zullen op de Heere vertrouwen. Denk aan Job 13:15 ‘Zie, zo Hij mij doodde, zou ik niet hopen?’

Tijdelijk goede dingen

Een algemene belofte vinden we in 1 Korinthe 3:21 ‘Alles is uwe.’ Dat betekent dat Gods kinderen erfgenaam zijn van de hele wereld. Er zijn bijzondere beloften over onze naam, ons lichaam, onze bezittingen en ons beroep. Soms worden bepaalde tijdelijke zegeningen gemist. Bezie dan wat er mis is, wat gereformeerd moet worden. Het geloof wil geen onwetende middelen gebruiken om te verkrijgen wat gemist wordt. Het geloof wil geen fraude of bedrog plegen, maar langs eerlijke weg bereiken wat gemist wordt. God zal niets onthouden dan wat schadelijk of verderfelij is. In Psalm 34:10 belooft de Heere dat de godvrezenden geen gebrek zullen hebben. Tijdelijke zegeningen leiden tot dankbaarheid. Bidt om op de juiste wijze met zegeningen om te gaan. In weelde ligt de mens open voor verzoeken. Laten we de Heere loven om wat Hij geeft.

DS. A. VAN HETEREN

De Bron van het Leven

Temidden van de vele boeken in mijn studeerkamer staat een dun boekje van de 19-eeuwse bisschop John Charles Ryle met als titel *'Nu dan, kinderen, hoort naar mij'*.

Op de voorkant van het boekje staat een schitterende tekening die al boekdelen spreekt.

Op een stoel zit een oude man en voor hem zitten drie kinderen heel aandachtig naar hem te luisteren.

Die oude man is dominee Ryle. Op zijn schoot ligt het Woord van God en hij geeft die kinderen onderwijs. Die kinderen krijgen lessen uit de Levensbron.

Ja zo kan en mag het Woord van God genoemd worden, als ook de prediking van het Woord.

Door het Woord worden geestelijk dode zondaren levend gemaakt en door datzelfde Woord zullen de gelovigen steeds weer voeding ontvangen voor het geestelijke leven. Want het Woord, dat met recht de Levensbron genoemd kan worden, spreekt van Christus, de Bron des levens.

David zong ervan in Psalm 36:3, *Bij U, Heere, is de Levensbron, Uw licht doet klaarder dan de zon, ons het heugelijk Licht aanschouwen.*

David was er achter gekomen dat hij midden in de dood lag, maar leerde het leven zoeken en vinden in Christus.

Hij leerde dat heel het geestelijke leven uit Christus voortkwam en voort moest komen. Hij wist heel goed dat de Heere Zelf het geestelijke leven in zijn hart had gewerkt. Hij wist ook dat de Heere dat heerlijke werk in zijn hart nooit zou beëindigen. Daarom kon hij ook zingen in Psalm 138:4, *De Heere is zo getrouw als sterk, Hij zal Zijn werk voor mij vol-einden!*

Hij wist ook dat er zoveel kon zijn dat het geestelijke leven in de weg kon staan en daarom bad hij vurig: *Verlaat niet wat Uw hand begon, o Levensbron, wil bijstand zenden.*

Is het woord van God en de prediking van dat Woord voor u en jou ook een Bron des levens geworden?

De verklaring van het Leven

De Heere gebruikt Zijn Woord om het geestelijke leven te wekken en ook in stand te houden.

Daarom krijgt de prediking van het Woord een grote onmisbare plaats voor allen die de Heere vrezen.

Wat een preken zijn er al niet gehouden door Gods knechten. Wat een rijke schat aan preken heeft de Heere door de jaren heen ook aan onze kerken gegeven.

Vanaf het jaar 1927 werden in onze kerken wekelijkse preken uitgegeven, die gebruikt konden worden in leesdiensten of om persoonlijk te lezen.

Die preken werden uitgegeven onder een sprekende titel: *Uit de Levensbron.*

De eerste bundels bestonden uit vrije stoffen, maar in 1931 kwam een bijzondere bundel uit, namelijk preken over de Heidelberger Catechismus.

In deze bundel zijn preken opgenomen van prof. F. Lengkeek, ds. J. Jongeleen, ds. A.H. Hilbers, ds. L.H. van der Meiden, prof. P.J.M. de Bruin, prof. J.J. van der Schuit, ds. G. Salomons, ds. J.W. Geels, prof. G. Wisse en ds. J. Hovius.

Op een gedegen wijze hebben zij de rijke inhoud van het troostboek mogen uitleggen en gaven zij lessen voor het geestelijke leven.

In deze nieuwe rubriek willen we citaten uit deze preken uitleggen. Met name die citaten die iets verwoorden over de inhoud van en het onderscheid in het geloofsleven. De volgende keer hoop ik iets te schrijven over de eerste preek over Zondag 1, die geschreven is door prof. F. Lengkeek. De preek is te vinden op onze site en heeft als thema: De enige troost van een christen.

Het is de bedoeling dat alle catechismuspreken uit de vijfde jaargang van 'Uit de Levensbron' op onze site komen. Op het plaatsen van een preek volgt dan weer een rubriek in ons blad met enige uitleg over die preek.

Kracht van het leven

Het is mijn wens en bede dat de Heere de geestelijke lessen uit die oude preken van de Levensbron uit 1931 wil zegenen. Het is de Heilige Geest Die de kracht van het Woord doet ervaren. Hij maakt de gang en treden van Gods kinderen vast in het Woord. Hoe rijk is dat. Wat een zekerheid geeft het niet als de bevindingen van het hart Schriftuurlijk zijn. Wat een vastheid ontstaat er niet bij het horen van geestelijk leven dat direct opkomt uit het Woord.

Dan is het Woord met recht een Levensbron. En hoe kan het ook anders, want het Woord spreekt van Christus als de Fontein der hoven en de Put van levende wateren.

Kent u de kracht van deze Levensbron?

Hebt u leren putten uit deze Bron als een dorstende zondaar?

In Hem, de Levensbron, is alles te vinden voor een alles missende zondaar!

Laten we maar veel biddend uitgaan tot deze Levensbron.

Laat het ons gebed dan zijn:

*Vaste Rots van mijn behoud,
Als de zonde mij benauwt,
Laat mij steunen op Uw trouw,
Laat mij rusten in Uw schaûw,
Waar het bloed, door U gestort,
Mij de bron des levens wordt.*

DS. J. DE BRUIN

Het Bijbelboek Ruth

De zorg van Boaz

12 *den God Israëls, onder Wiens vleugelen gij gekomen zijt om toevlucht te nemen.*

13 *En zij zeide: Laat mij genade vinden in uw ogen, mijn heer, dewijl gij mij getroost hebt en dewijl gij naar het hart van uw dienstmaagd gesproken hebt, hoewel ik niet ben gelijk een uwer dienstmaagden.*

14 *Als het nu etenstijd was, zeide Boaz tot haar: Kom hierbij, en eet van het brood en doop uw bete in den azijn. Zo zat zij neder aan de zijde van de maaiers, en hij langde haar geroost koren, en zij at en werd verzadigd en hield over.*

Toevlucht

Nog steeds zijn we in gedachten op de akker van Boaz. We luisteren daar naar het gesprek dat Boaz met Ruth voert. Boaz blijkt Ruth goed te kennen. Niet alleen weet hij hoe ze alles in Moab heeft achtergelaten om zich helemaal te wijden aan de zorg voor haar schoonmoeder. Maar ook is hem bekend, dat Ruth gekomen is om haar toevlucht te zoeken onder de vleugels van de God van Israël. Dat is een prachtige uitdrukking, waarbij we nog even stil moeten houden.

De uitdrukking die Boaz gebruikt, roept het beeld op van een moedervogel met haar jongen. Als er gevaar dreigt, laat het moederdier haar roep horen. Die roep klinkt enerzijds waarschuwend voor het gevaar; anderzijds nodigend tot de schuilplaats die onder haar vleugels te vinden is. Wel, zo roept de Heere ook. Enerzijds waarschuwt Hij ons dringend voor ons verderf. Anderzijds nodigt Hij dringend om te vluchten tot de schuilplaats die er onder Zijn vleugels te vinden is. En die roep is nu doorgedrongen tot in Moab. Ze heeft het hart bereikt van een jonge Moabitische vrouw. En toen kon Ruth niet langer in Moab blijven.

Genadetroon

Maar er is nog iets dat meeklinkt in de woorden van Boaz. Ze roepen ook het beeld op van de ark, de genadetroon van de Heere in het heiligdom. Op die ark lag het verzoendeksel, waar twee engelen op afgebeeld waren met hun vleugels uitgestrekt. En in de schaduw van die vleugels was de plaats waar eenmaal per jaar het bloed der verzoening drupte. Dat bloed wees heen naar het bloed van het Lam. Ten diepste kenmerkte dát Ruths komen tot de God van haar schoonmoeder. Ze zocht verzoening onder Zijn vleugels.

Op verschillende momenten in het Bijbelboekje Ruth wijst de persoon van Boaz vooruit naar de Heere Jezus Christus. Als we die lijn ook hier in alle voorzichtigheid trekken, mogen we zeggen: De meerdere Boaz, de Heere Jezus, kent

de harten van zondaren die tot Hem de toevlucht nemen. Hij weet van hun – soms zo schuchtere en bestreden – geloofsgang.

Laagste plaats

Wat is Ruths reactie, als Boaz zó tot haar gesproken heeft, en beloofd heeft dat ze in allerlei weldaden delen mag? Opvallend genoeg bevatten haar woorden allereerst opnieuw een vraag om genade: 'Laat mij genade vinden in uw ogen, mijn heer'. Daarmee erkent ze nog een keer, dat zij niets verdient. Ze is in alles aangewezen op onverdiende gunst. Ze zegt ook dat Boaz 'naar haar hart' gesproken heeft. Dat wil zeggen, dat zijn woorden voor haar tot troost zijn geweest. En nog een keer neemt ze de laagste plaats in als ze zegt: 'hoewel ik niet ben gelijk een uwer dienstmaagden'.

Als we de lijn nog een keer doortrekken: Des te meer de Heere van Zijn genade uitlaat, des te lager de plaats die een zondaar voor Hem inneemt. En des te sterker het besef dat alles genade is.

Nieuw tafereel

Vers 14 schildert ons een nieuw tafereel. Het is etenstijd. De akker stroomt leeg. Alle maaiers en schovenbinders zoeken een plaats in de schaduw. Schuchter wacht Ruth af of er voor haar een plaatsje is. En dan gebeurt het wonderlijke: Boaz nodigt haar en geeft haar – een arenraapster – een plaats alsof ze tot zijn personeel behoort. Ruth mag eten van zijn brood. Boaz zegt dat ze haar brood in de azijn mag dopen. Volgens sommigen moeten we daarbij denken aan een soort saus waarin het brood gedoopt werd, terwijl andere uitleggers denken aan een frizure wijn die men dronk. Bovendien geeft Boaz haar geroost(erd) koren. Bedoeld worden bijna rijpe aren of gerstekorrels die boven het vuur zijn geroosterd. Iets wat in die tijd als een lekkernij gold.

Boaz nodigt. Hij zorgt ervoor dat Ruth een plaats ontvangt en eten mag van zijn brood en drinken van zijn wijn. En hij is bij deze maaltijd degene die Ruth dient. Het slot van vers 14 vertelt ons tenslotte, dat Ruth 'at en werd verzadigd en overhield'. Alles spreekt hier van milde overvloed. Trekt u – al mediterend – de lijnen maar eens door!

DS. A.J.T. RUIS

De slang in de woestijn

Er komen van alle kanten reacties binnen op de door mij gestelde vragen, nu al weer enkele weken geleden. Ook andere vragen zijn weer binnen gekomen, zodat deze rubriek voorlopig nog wel even zal bestaan. Ik vind het niet erg en ik hoop dat het bij onze lezers ook zo is. Vragen over de ontwikkelingen in onze kerken worden in andere rubrieken besproken.

Deze keer iets naar aanleiding van een gesprek op een Bijbelkring over de geschiedenis van de koperen slang en de vraag of die slang nu het redmiddel voor de gebeten Israëlieten was. Dat kan toch immers niet, stelde de een. En een ander vroeg zich af of een slang nu het beeld van het kruis van de Heere Jezus kan zijn. Ja, wat hiervan te denken?

De Heere strafte Israel met vurige slangen toen zij (opnieuw) murmureerden en tegen Hem opstonden. Wat is opstand toch verschrikkelijk. Het is de oerzonde die in het paradijs is begonnen en die zich tot op de dag van vandaag in allerlei vormen openbaart. De geschiedenis van Israel in de woestijn laat echter zien hoe God de Heere denkt over opstand!

Want velen werden gebeten door die giftige slangen en vonden de dood. Daarop verootmoedigde het volk zich voor de Heere. Mozes trad weer op als voorbidder en werd door de Heere verhoord. Hij moest een koperen slang maken en bevestigen op een lange staak en die staak midden in het legerkamp oprichten. De Heere beloofde dat Hij de door de slangen gebeten mensen zou redden van de dood, als zij vanaf hun plaats zouden opzien naar die koperen slang.

De Heere gaf dus een redmiddel. Maar die slang was slechts een dood, koperen ding. Dat dode ding kon geen mens redden natuurlijk. Het kwam aan op het geloof in het beloftewoord. Zo was het toen en zo is het nu. Een ieder die in het geloof zou vasthouden aan het beloftewoord van de Heere, en zo op de slang zou zien, zou door de Heere genezen worden. Wie het woord van de Heere niet geloofde en het onzin vond dat je van een dodelijke slangenbeet genezen kon, ook al keek hij op naar die koperen slang, die werd natuurlijk niet genezen. Het kwam aan op een gelovig zien.

Maar wat is dat: in het geloof op het redmiddel zien, wat wordt ermee gezegd? Dat is ook geloven dat je de dood verdiend hebt. Dat

is ook je schuld erkennen. Dat heeft het volk ook gedaan immers? Wie gelooft dat hij de dood verdiend heeft, belijdt dat ook voor de Heere. Die dreigende dood was niet een toevallig ongeluk, maar een straf van de Heere op hun zonden. En wie dat beseften grepen het redmiddel gelovig aan.

En opnieuw, zoals het toen was, zo is het nu ook. Wie vlucht er in het geloof tot HET redmiddel, het kruis van de Heere Jezus? Gezonde mensen hebben de Medicijnmeester niet van node. Maar al wie in het geloof op het kruis mag zien, zal door de Heere gered worden. Om dat zien? Op grond van het geloof? Nee, alleen vanwege de belofte, vanwege de belovende God.

Wie werden er in de woestijn genezen? Allen, die gebeten waren? De bijbel zegt: en het zal geschieden dat al wie gebeten is, ALS HIJ DE SLANG AANZIET, zo zal hij leven. En dat woord: aanzien, betekent een gelovig zien. Zo zegt de Heere Jezus het ook als Hij later over deze geschiedenis begint: Alzo lief heeft God de wereld gehad dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder die in Hem gelooft...

Johannes 3 maakt tevens duidelijk dat we geen is-gelijk-teken kunnen zetten tussen de slang en het kruis. De Heere Jezus wees wel op het beeld van de verhoging! Zoals Mozes de slang verhoogde, zichtbaar, zo is Christus aan het kruis zichtbaar verhoogd. Opdat een ieder die gelooft...

Later zou blijken dat men in Israel met die koperen slang afgoderij ging bedrijven. Alsof dat koperen dier enige macht zou hebben, wat een dwaasheid. Koning Hizkia heeft daarop de slang vernietigd: het is niets, zei hij: Nehustan. Maar dat kan van het Woord van God niet gezegd worden. Dat Woord is niet niets, maar alles. Gelukkig de mens die zich in leven en sterven vast leert houden aan de belovende God. Die zal nooit beschaamd uitkomen.

Hij die de koperen slang aanbad bedreef pure afgoderij. Maar wie de verhoogde Christus aanbidt, verhoogt Hem en is gered!

DS. K. HOEFNAGEL

Archibald Alexander (4)

Depressie

Wijze raadgevingen

Depressieve personen moet je niet aansporen iets te gaan doen wat zij niet kunnen. Zij zijn te vergelijken met personen die hun botten gebroken hebben en daarom zich niet kunnen bewegen. Soms kunnen depressieve personen geen preek beluisteren. Als de ziekte minder erg is kan er wel op aangedrongen worden de prediking te gaan beluisteren. Alexander beschrijft dat aan een predikant van te voren werd gezegd dat er een depressief persoon onder zijn prediking zou zitten opdat hij daarmee zou rekenen. Schrijf gevoelens en woorden van depressieve mensen niet toe aan de duivel. Dan kunnen ze gaan denken van de duivel bezeten te zijn. Wel is het zo dat de duivel weet hoe hij zulke mensen moet aanpakken en hij zal proberen hen tot wanhoop te brengen door zijn vurige pijlen af te schieten. Laat niet blijken dat u verwonderd bent over iets wat een depressief persoon doet of zegt. Zelfs Job vervloekte immers zijn geboortedag. Verbaas u niet over bittere klachten. Zwijg over droevige rampen die anderen zijn overkomen, want dat kan hun situatie gemakkelijk verergeren. Zij denken zelf al teveel aan vreselijke dingen. Zeg niet dat de aandoening heel lang kan duren. Breng onder de aandacht dat God hun ziekte heel snel kan genezen. Vertel over anderen die van hun depressiviteit verlost zijn. Een predikant in Edinburgh had twintig jaar geleden onder gewetensverschrikkingen, maar hij werd genezen.

Gebed

Verder moet er door u en door anderen gebeden worden voor deze zieken. Alleen God kan helpen en genezen. "Toen de kerk verenigd was in het gebed voor Petrus in de gevangenis, werd hij spoedig bevrijd, en wel op het moment dat zij voor hem baden. Door Christus is de Vader gewillig aan de gelovigen te geven wat zij gezamenlijk en aanhoudend vragen." (blz. 79). Alexander schrijft dat hij zelf veel heeft gehad aan de gebeden van anderen toen hij zelf in benauwde omstandigheden verkeerde. Wijs de zieken op de soevereine genade van God in Jezus Christus. De Heere is barmhartig en genadig. In Jesaja 55:9 staat dat Gods gedachten hoger zijn dan onze gedachten. De gedachten van Gods goedertierenheid zijn verheven boven hun schuldige, zichzelf veroordelende gedachten.

Bevindelijke godsdienst

Er zijn mensen die zeggen dat bevindelijke godsdienst de schuld is van melancholie, van zwaarmoedigheid, van depressies. Bevindelijke godsdienst zou doen wegzinken in een toestand van blijvende somberheid. Sterke godsdienstige gevoelens zouden de oorzaak zijn van waanzin. We lezen op blz. 82 dat een arts wees op de vertroosting

van de godsdienst, waardoor er rust en troost in het hart mocht komen. De zuivere leer van de genade is het meest effectieve middel om het melancholische hart weer te doen herleven. Alexander schrijft op blz. 83 en 84 "Als het resultaat van mijn observaties zou ik willen zeggen, dat de godsdienst in haar geregelde en rationele beoefening geen neiging tot melancholie of waanzin heeft. Maar melancholische personen hebben de sterke neiging om de donkere zijde van de godsdienst aan te grijpen, daar deze voedsel verschaft voor de ziekelijke staat van hun gemoed. Ware christenen zijn evenzeer als andere mensen aan ziekten onderworpen, en kunnen daarom melancholisch worden, maar niet ten gevolge van hun vroomheid."

Medegevoel

Mensen hebben onderlinge relaties en hebben invloed op elkaar. De emotie van de een heeft invloed op de ander(en). Als een menigte sterke emotie ondergaat van een voorganger heeft dat grote invloed. Dit kan gebeuren in godsdienstige bijeenkomsten zodat er sprake is van schokken en stuiptrekkingen. Overmatige prikkeling kan schadelijke gevolgen hebben. Het doet wat met alle aanwezigen als men samen luistert naar een preek of samen zingt. In tijden van herleving of opwekking komt dit duidelijk uit. Er is sprake van medegevoel. Medegevoel is niet altijd uiting van waarachtige bekering.

We lezen op blz. 90 "Als ik plaats zou nemen op de zogenaamde anxious seat (het zondaarsbankje), of voor heel de schare zou neerknielen opdat voor mij gebeden zou worden, dan weet ik dat ik daardoor op een vreemde wijze ontroerd zou raken, maar ik geloof niet dat dit van enig blijvend nut zou zijn."

Waarachtige bekering

In tijden van opwekking is niet alles verdacht. Er zijn dan ware en valse bekeringen. Het zaad op de steenachtige grond groeit het snelste. Wat geen wortel heeft verdort, ook in tijden van opwekking. Het Woord van God toont wat waarachtige bekering is. Predikanten kunnen niet feilloos onderscheiden tussen echte bekering en schijnbekering. Zij moeten dus voorzichtig zijn. Er is waarachtige bekering. Dan wordt de goddeloze wandel vaarwel gezegd, de Heere wordt met vreugde aanbeden en Zijn wil wordt gehoorzaamd. Dat is het werk van de Heilige Geest. Mag u dat kennen?

DS. A. VAN HETEREN

Prediking en bevinding (1)

Een poosje geleden vroeg de kerkredactie van het Reformatorisch Dagblad me om een recent verschenen boek te bespreken. Het betrof een publicatie die als titel heeft: 'Bevindelijke prediking. Hoe, door wie en waartoe.' Een bundeling van bijdragen onder redactie van prof. dr. P.M. Wisse, hoogleraar dogmatiek aan de Protestantse Theologische Universiteit te Amsterdam (binnenkort te Utrecht).

Een keur van hoog-geleerden werkte aan dit boek mee, maar onder hen ook ds. A. Schot, predikant van de Gereformeerde Gemeente te Nunspeet. Zij allemaal schreven over de plaats van de bevinding in de prediking. Behalve dan prof. dr. F. van Lieburg die zich bezig hield met een wat ander gevoelig onderwerp: de toelating tot het predikambt binnen het verband van de Gereformeerde Gemeenten.

De bestudering van de inhoud van dit boek bracht me op de gedachte om in ons *Bewaar het Pand* ook eens wat te gaan schrijven over (wat wij doorgaans) 'bevinding' noemen, en dan specifiek over bevinding in de prediking van het Woord van God. Bevinding: wat verstaan we daar eigenlijk onder? Waardoor kenmerkt ze zich? Is het wel nodig, is het trouwens wel bijbels, om 'bevinding' een plaats te geven in de zondagse verkondiging? En zo ja, hoe moet dat dan plaats vinden en met welk oogmerk? Maar ook: wat zijn de valkuilen, en positief: de perspectieven?

Eerst maar iets over dat boek. Want het vormt niet voor niets de aanleiding tot deze schrijfsels van mij. Het boek bevat vooral de weergave van een studiedag in november 2019. Eerder dat jaar was de heer Arie van der Knijff aan de universiteit van Groningen gepromoveerd op een studie naar het element 'bevinding' in de prediking. Daartoe onderzocht hij een groot aantal recente preken binnen het kerkverband van de Gereformeerde Gemeenten. Hij deed dat naar eigen verklaring met het oog op "het begrijpen van bevinding binnen de specifieke context van preken."

De uitkomsten van zijn onderzoek heeft een aantal theologen en historici kennelijk zo geboeid dat voor een nadere bespreking ervan de genoemde studiedag werd belegd. "Bevinding in de prediking" – thema van

dat symposium en nu dus ook van deze bundel.

Wat is er zoal in te lezen? Ik doe maar een willekeurige greep.

We vinden ergens in dit boek de volgende aanduiding van het centrale thema: "De kern van de bevindelijk gereformeerde prediking is: de aandacht voor het wonder van gered worden.

Bevindelijke prediking weet van de complexiteit waarin het heil van Godswege de duisternis van het menselijke hart binnengaat. Zij zoekt een instrument in de handen van de Geest te zijn om bedrog te ontmaskeren, ongerechtigheid aan te wijzen en naar Christus te drijven. Tegelijkertijd zoekt ze de gebrokenen van hart en verslagenen van geest tot Christus te leiden en tot geloof uit te lokken, waar ze zich ook bevinden" [69, 70].

Eigenlijk vind ik dat hier wel heel treffend geformuleerd.

Eerder in het boek waagt een andere spreker/schrijver zich aan een soort omschrijving. Daar klinkt het zo: "Bevinding is de toepassing van Gods Woord door de Heilige Geest. De prediker heeft een taak om die toepassing te maken. De hoorder heeft de verantwoordelijkheid om zich aan de Schrift te toetsen. Waar de bevinding wordt gemist, is geen plaats voor het werk van de Heilige Geest. De prediking dient trinitarisch te zijn. De verdiensten van Christus kunnen nooit losgemaakt worden van het welbehagen van de Vader en de toepassing door de Heilige Geest. Wie de verdiensten van Christus zo uitdraagt, preekt bevindelijk" [23, 24].

Ondertussen heeft dit boek wel zijn achtergrond in een onderzoek naar de manier waarop 'bevinding' in preken onder woorden werd gebracht. Die preken werden door de onderzoeker dus geanalyseerd en beoordeeld. Met het oog op deze bundel heeft dr. Van der Knijff dat nog een keer toegepast op een bepaalde specifieke preek. Ook dit keer van een voor-

ganger binnen de Gereformeerde Gemeenten. Wat hij over deze preek opmerkt is onder meer het volgende: "Alle aandacht ligt op het begin van het geestelijk leven, op het leren kennen van de schuld en het nodig krijgen van een Verlosser. Er wordt vrijwel niets gezegd over het leven van een verlost. In de preek is geen sprake van een aanbod van genade en zelfs niet van een oproep tot bekering. De preek is feitelijk meer een beschrijvende toespraak dan verkondiging. (...) In deze preek staat feitelijk de beleving van de mens centraal" [148, 149].

Het kan ook anders. Over een wat oudere predikatie – dit keer over de hemelvaart van de Heere Jezus – klinkt het volgende getuigenis: "Exegese zit er weinig in, maar wat hij wel voor elkaar krijgt, is een vermoedelijk drie kwartier durende lofzang op de grootheid van de ten hemel gevaren Christus. Hier overigens ook nauwelijks een welmenend aanbod van genade aan alle hoorders. Het discours wordt bijna helemaal gevoerd tussen de predikant en het 'volk des Heeren'. Maar voor dat 'volk des Heeren' heeft hij dan wel een opbeurende boodschap. Hij weet het volk van God als het ware op te tillen om al zijn heil en zaligheid alleen in de ten hemel gevaren Christus te vinden..." [58, 59].

Op deze wijze is er dus onlangs gesproken en geschreven over bevinding in de prediking. Het zijn maar enkele zinsneden. Het boek bevat veel meer. Maar samen willen ze in dit eerste artikel een soort opmaat zijn voor het vervolg in ons blad.

Laat ik besluiten met wat onze 'eigen' prof. L.H. van der Meiden over dit onderwerp schreef in 1951: "De Heilige Geest geeft door de ervaring de bevestiging en verzekering, het bewijs van de echtheid (van het geloof), maar de ervaring zelf werkt de zekerheid niet. Doch, hoeveel moeilijkheden er ook zijn, dit kunnen wij wel vaststellen: dat er geen bevinding is, zonder de levensband met God in Christus; geen bevinding zonder geloof en ervaring. (...) Ook ten opzichte van de bevinding kunnen wij het pad alleen zuiver houden, als wij het houden naar het Woord."

DS. J.M.J. KIEVIET

VAN DE REDACTIE

Verschijsning volgende nr.

Het volgende nummer zal verschijnen D.V. donderdag 19 oktober 2023. Kopij graag binnen woensdag 4 oktober 2023.

Ontmoetingsdag Urk

We mogen terugzien op een goede ontmoetingsdag op Urk. Het weer werkte mee. Het Woord van God mocht klinken. In de pauze hebben velen uit het hele land elkaar ontmoet en gesproken. Gods werk gaat door, ook in onze tijd. Niemand kan de volvoering van Gods welbehagen tegenhouden.

Nieuwe rubriek

Ds. J. de Bruin begint in deze aflevering van ons blad met een nieuwe rubriek. In 1931 verscheen in 'De Levensbron' een jaargang met preken over de Heidelbergse Catechismus. Ds. De Bruin gaat over citaten in deze preken schrijven die handelen over de inhoud en het onderscheid van het geloofsleven. We zien er naar uit. De Heere verbindt er Zijn zegen aan.

CBB

'Bewaar het Pand' is voor mensen met een leesbeperking beschikbaar bij de CBB (Chr. Bibliotheek voor Blinden en Slechthorenden). Tel. 0341-565499, e-mail info@cbb.nl

AvH

COLOFON

Dit blad wordt om de veertien dagen uitgegeven door de stichting Bewaar het Pand. ISSN nummer: 0166 - 4646

REDACTIELEDEN

Ds. A. van Heteren, ds. M.A. Kempeneers en ds. W.L. van der Staaij

REDACTIE ADRES

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, T 0527-688978
E a.vanheteren@kliksafe.nl

ABONNEMENTEN

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. T 0184-669116
E pand@solcon.nl NL37 INGB 0000 7043 50 t.n.v.
Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.
Abonnementsprijs € 32,- per jaar.
Abonnementsprijs Verenigde Staten en Canada \$ 38,- per jaar.
Contactadres: D. Kleinjan. T 905-627-8555
E bewaarhetpoand@hotmail.com
Advertentietarieven op aanvraag.

Samenzangavond in Hendrik-Ido-Ambacht

Op D.V. vrijdagavond 20 oktober 2023 om 20.00 uur wordt er een Psalmzangavond gehouden in de Dorpskerk te Hendrik-Ido-Ambacht.

Het gaat een muzikale avond worden met mooie muziek en samenzang, die wordt begeleid door Rien Donkersloot op het prachtige Duyschot/Van Vulpenorgel.

Ds. J. de Bruin verzorgt de opening, sluiting en meditatie.

Tijdens deze avond staat de 250-jarige psalmberijming van 1773 centraal.

Het adres van de Dorpskerk is Kerkplein 13, 3342 BE, Hendrik-Ido-Ambacht.

Meer informatie is te vinden op de site van 'Samen zingen in lijn met Calvijn':

www.inlijnmetcalvijn.nl.

**GEREFORMEERDE
BIJBELSTICHTING**

Bijeenkomst over Chinese Bijbel

De GBS en de TBS werken met elkaar aan een betrouwbare vertaling van de Bijbel in het Mandarijn-Chinees. Het vertaalde Chinese Nieuwe Testament mocht reeds van de drukpers komen voor verspreiding. Het vertalen van het Oude Testament zal nog verschillende jaren in beslag nemen. Er wordt erg naar een complete Chinese Bijbel uitgezien.

Tijdens een bijeenkomst op D.V. donderdag 26 oktober a.s. willen wij u in ons gebouw te Leerdam (Nijverheidstraat 21) over dit project nader informeren.

Op deze avond zullen ook twee vertalers, Paul Wang en Malachi Zhou, bijbelgetrouwe Chinese predikanten, het woord voeren.

De bijeenkomst vangt aan om 19.30 uur.
Van harte welkom.

Uw advertentie in kleur?*

Neem contact
op met de
administratie

* Alleen mogelijk op de achterzijde

Bestudeer met een cursus op een toegankelijke,
duidelijke wijze de leer van de oudvaders

Cursussen Oudvaders

U kunt zich aanmelden en thuis in uw eigen tempo werken

**Lees zo eens een boek van Teelinck,
Comrie, Owen, Immens
of de institutie van Calvijn**

Voor meer cursussen zie onze website
of vraag een gratis brochure aan.

Reijerskoop 251, 2771 BK Boskoop tel. 0118-583025/0172-532796

VAN STAVEREN
begrafenisverzorging

Met aandacht, zorg en respect

Dag en nacht bereikbaar (0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begrafenissen

Vraag vrijblijvend het boekje "Mijn Laatste Wens".

www.vanstaverenbegravenissen.nl
info@vanstaverenbegravenissen.nl